

ระบาดวิทยาผู้ป่วยเอดส์ที่มีโรคติดเชื้อฉวยโอกาสวัณโรค พื้นที่ ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ปีพ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๕๓

ศุภราภรณ์ พันธุ์เถระ สส.ม.* สวรรยา จันทูตานนท์ วท.ม.*

*สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๒ สงขลา

ความสำคัญ จากรายงานสถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ปีพ.ศ.๒๕๕๓ พบว่า วัณโรคเป็นโรคติดเชื้อฉวยโอกาสที่พบมากที่สุดในกลุ่มผู้ป่วยเอดส์ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๐.๑๙ ดังนั้นการทราบถึงรูปแบบการเกิดวัณโรคของผู้ป่วยเอดส์ที่มีโรคติดเชื้อฉวยโอกาสวัณโรค จะทำให้ทราบถึงสถานการณ์ แนวโน้ม และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความสำคัญในการนำไปแก้ไขปัญหาโรคเอดส์และวัณโรคร่วมกันอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะข้อมูลด้านระบาดวิทยาของผู้ป่วยเอดส์ที่มีโรคติดเชื้อฉวยโอกาสวัณโรคในพื้นที่ ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ระหว่างปีพ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๕๓

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาระบาดวิทยาเชิงพรรณนา โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากระบบเฝ้าระวังโรคเอดส์โดยเลือกเฉพาะผู้ป่วยโรคเอดส์ที่มีการวินิจฉัยว่ามีโรคติดเชื้อฉวยโอกาส คือวัณโรคทั้งชนิดวัณโรคปอดและวัณโรคนอกปอด ตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๕๓ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา ผู้ป่วยเอดส์ที่มีโรคติดเชื้อฉวยโอกาสวัณโรคมีจำนวนทั้งหมด ๗,๗๙๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๗ ของผู้ป่วยเอดส์ทั้งหมดที่ได้รับรายงานตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๓๑-๒๕๕๓ ผู้ป่วยเอดส์ที่มีโรคติดเชื้อฉวยโอกาสวัณโรคเริ่มมีการรายงานรายแรกเดือนมกราคม ปีพ.ศ.๒๕๓๔ ร้อยละของผู้ป่วยเอดส์ที่มีโรคติดเชื้อฉวยโอกาสวัณโรคมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับแนวโน้มการเกิดวัณโรคในประชาชนทั่วไปกับผู้ป่วยเอดส์ที่มีโรคติดเชื้อฉวยโอกาสวัณโรค ในช่วงปีเดียวกัน พบว่าการเกิดโรคเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นปีแรกของการรายงานและปีพ.ศ.๒๕๔๗ อัตราส่วนเพศชายมากกว่าเพศหญิง ๔.๖ : ๑ ทั้งนี้เพศหญิงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในผู้ป่วยกลุ่มนี้อายุที่พบต่ำสุด คืออายุ ๕ เดือนถึง ๗๙ ปี อายุเฉลี่ย ๓๓.๙๑ ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างร้อยละ ๔๕.๔๒ รองลงมาคือ เกษตรกร ร้อยละ ๑๗.๒๒ สำหรับปัจจัยเสี่ยงการคลอดจากมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี มีร้อยละเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๐.๓๑ ปีพ.ศ.๒๕๓๙ เป็นร้อยละ ๒.๘๐ ปีพ.ศ.๒๕๕๓

สรุปและวิจารณ์ วัณโรคเป็นโรคติดเชื้อฉวยโอกาสที่พบมากที่สุดในผู้ป่วยเอดส์พื้นที่ ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่างมาโดยตลอดและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น การเกิดโรคระหว่างผู้ป่วยเอดส์และประชาชนทั่วไปเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย พบได้ตั้งแต่อายุ ๕ เดือนจนถึงอายุ ๗๕ ปี แต่วัยแรกรุ่นและวัยทำงานจะมีแนวโน้มสูงมากกว่าผู้สูงอายุ พบมากในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และเกษตรกร ซึ่งมีเศรษฐกิจต่ำ พบปัจจัยเสี่ยงการคลอดจากมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวีมีร้อยละเพิ่มขึ้น การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากระบบเฝ้าระวังโรคเอดส์ที่สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานจากหน่วยเฝ้าระวังทั่วประเทศซึ่งอาจมีข้อจำกัดเรื่องคุณภาพและความครบถ้วนของข้อมูล

ข้อเสนอแนะ ทบทวนแผนการแก้ไขปัญหาเอดส์และแผนงานป้องกันควบคุมวัณโรคอย่างจริงจังและเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีการตรวจคัดกรองวัณโรคเชิงรุกโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี แล้วรีบรักษาเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของวัณโรค ที่สำคัญที่สุดการพัฒนากระบวนการเฝ้าระวังโรคเอดส์ให้มีประสิทธิภาพทำให้ลดความผิดพลาดในการจัดวางแผนดำเนินงานทางสาธารณสุขเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของเอดส์และเอชไอวี ตลอดจนโรคติดเชื้อฉวยโอกาสที่ร้ายแรง เช่น วัณโรคในผู้ป่วยเอดส์